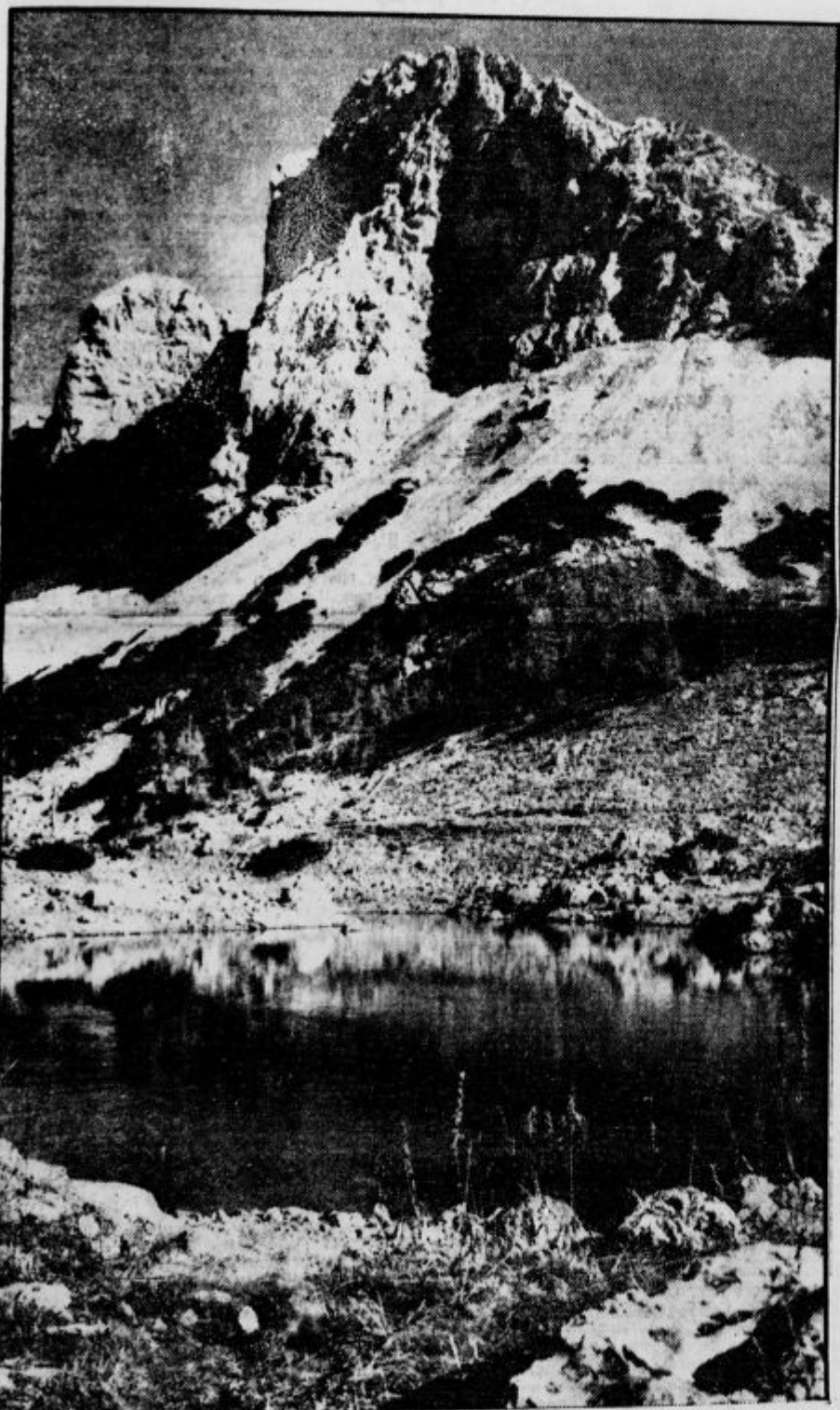

Domoljub

V Ljubljani 18. avgusta 1943

56 — Štev. 31

Poletje v planinah

Ko kuješ svoj značaj

Narobe svet

Zgodba pripoveduje, da je nekdaž v starih časih prišel v grad star častitljiv puščavnik ter stopil v sredo rajajoče grajske gospode. Mož pa je bil čudno opravljen, suknjič je imel narobe oblečen. Zaradi tega je prešerna gospoda bruhnila v smeh, ko ga je zagledala in se iz njega norčevala. Mož pa ob tem porogu ni pokazal prav nobene zadrege, marveč je zasmehovalcem takole spregovoril:

»Smejete se mi, ker vidite, da sem suknjič narobe oblekel. Pa bi namesto tega rajši sami nad seboj jokali, ker ste deset božjih zapovedi narobe obrnili!«

Ta stara zgodba bistro pove, v čem je svet narobe. Resnično nam gre zmerom na smeh, če kaj vidimo, da se kdo narobe oblači, ali če kak otrok v svoji otroški nespameti kaj narobe pove in narobe naredi. Ko pa vidimo, kako svet iz dneva v dan narobe obrača vseh deset božjih zapovedi, nas to kar nič ne briga. Sicer se ne smejemo, ker v tem ni nič smešnega, pa tudi jočemo se ne, čeprav je v tem skrita vsa žalostna nesrečnega sodobnega človeka. Zgodba govori, da je puščavnik nekdaž grajski gospodi s svojim narobe oblečenim suknjičem napravil pridigo. Tisto je bila le majhna družina, ki je bila vredna čistega duhovitega puščavnikovega svarila. Dandanes je pa skoraj vsa človeška družina narobe oblečena — hočemo namreč reči, da je duhovno življenje modernega človeka narobe. Saj že ženska obleka dandanes kaže, da je nimajo več za obleko, rajši bi temu rekli »slekat«. To je zato, ker svet hoče narobe živeti ter se za božje zapovedi ne brigati. Kaj sodobnega človeka briga dostojnost, sramežljivost, čistost, bližnjik, Bog, cerkev, družina, otroci, narod itd.? Uživanje željnim modernim lahkoživcem je vse to deveta briga. Zato pa nekateri govorijo, da je sedanja družba gnila in da naj zato pogine. In tudi delajo na to, da bi vsa svet poginil.

Kaj bo s tem boljše, če bo ta družba poginila? Naša misel bodi: Sedanja družba se mora poboljšati, pravno kreniti! To se pravi, da mora deset božjih zapovedi spet dobiti svojo veljavo ter da se bo spet treba po njih ravnati! Ravnati pa se bo po njih moral ne le posameznik, ne le ti in jaz, marveč vsi, vsa družba, vsi ljudje, vsi narodi in vse države.

Če ljudje že poprej niso uvideli, kaj pomenijo božje zapovedi, jih je, če so le dobre volje, mogla tega naučiti sedanja vojna. Božje zapovedi niso zgolj trdno zasidrane resnice, marveč tudi večno veljavne in nespremenljive pravne vrednote, ki jih brez kazni nihče trajno ne sme prelamljati. Božje zapovedi nas učijo, kaj je dobro in kaj je slabo.

Dobro ali slabo ni nekaj takega, kar bi moda narekovala, marveč je dobro tisto, kar je z božjimi zapovedmi v skladu, slabo pa tisto, kar božjim zapovedim nasprotuje.

Dobro in slabo — to dvojje je velika resničnost na tem svetu, ki pa se ne da meriti, ne šteti, kakor se šteje denar, ali kakor se meri moka v vreči, vendar pa do živega sega v življenjske korenine narodov tega sveta.

Dobro ali slabo — življenje po božjih zapovedih ali pa teptanje teh večnih življenjskih resnic — to dvojje odloča usodo posameznikov in celih narodov, čeprav včasih posledice takoj ne vidimo.

Če sedanji svet tepta vrednost božjih zapovedi, s tem uničuje življenjske korenine svoje zdrave prihodnosti. Tak svet je na glavo postavljen.

Obstal bo tisti, ki se ravna po božjih postavah, vsi drugi bodo šli po zlu.

Zato skrbim, da boš najprej sam pravno dober in trden! Potem pa delaj, da se ves naš slovenski narod pravno prerodi!

Novi Visoki komisar prispel v Ljubljano

V Ljubljano je dopotoval in 13. avgusta nastopil svoje visoko mesto eksc. Visoki komisar general armadnega zbora gr. ufl. Riccardo Moizo, senator Kraljevine. Izrekamo mu željo po največjih uspehih pri delu za dobrobit pokrajine.

† Dr. De Cecco

Dne 11. avgusta je pri svoji delovni mizi v Ljubljani umrl višji uradnik v tiskovnem oddelku Visoke komisariata 32 letni gosp. dr. De Cecco. Bil je vsestransko izvrsten uradnik in obče spoštovan. Naj počiva v miru!

KRATKE z vsega sveta

Letos poteka sto let, kar je bil rojen znameniti lombardski slikar Daniele Ranzoni.

Argentinski notranji minister je izjavil, da bodo v Argentini vodili boj proti komunizmu z vso ostrijo.

Novi načelnik svobodne Birmanije bo nosil naziv — adipadi.

Mesto glavnega nadzornika za vojne ujetnike so ustanovili pri nemškem vrhovnem poveljstvu. Na Filipinih se je Japoncem vdal Dereso Concordia, podpoveljnik ameriških čet na Filipinih. Pet tisoč prostovoljcev španske »Sinje divizije« se je vrnilo z ruske fronte domov.

Razpust narodne fašistične stranke je sklenila vlada maršala Badoglia v torek, dne 27. julija; istočasno je bil odpravljen fašistični veliki svet in redno sodišče za obrambo države.

Pri zadnjem bombnem napadu na Bologno je bila zadeta in poškodovana tudi rojstna hiša izumitelja Marconija.

Predsednika egiptске in iraške vlade sta se posvetovala o ustanovitvi zveze arabskih držav (Palestina, Libanon, Sirija, Transjordanija, Irak, Saudska Arabija, Kuweit, Jemen in Cirenajka).

Obvezno vojaško vzgojo za učenje in učenje vseh srednjih šol bodo uvedli v Romuniji — z novim letom.

Hudi gozdni požari so naredili veliko škodo v francoskih obmorskih Alpah.

50.000 uradnikov je v službi japonske prestolnice Tokia.

V nemškem Monakovu je umrla znana pesnica 83 letna Ana Croissant-Rust.

Mednarodna nogometna tekma bo med Hrvati in Bolgari 19. septembra v bolgarski Sofiji.

Dan potem, ko je praznovati svojo 85. letnico, je švedski kralj Gustav zopet prijel za teniški lopar; tozadevni film bodo kazali v dobrodelne namene.

100.000 zvitkov igralnih kart je naročila Bolgarija na Finskem.

Večino lanske tobačne žetve Turčija še vedno ni odprodala.

Zelo veliko kokonov (za svilo) bo letos pridelala Bolgarija.

87 finančnih uradov je ukinil državni minister za finance v Nemčiji.

Zaradi zadnjih političnih dogodkov je cena italijanskih vrednostnih papirjev na švicarskih borzah poškočila.

Na 7 let je že bil obsojen zaradi vohunstva voditelj angleških komunistov Springhall.

Za novega poveljnika sovjetskega vojnega brodovja v Lednem morju je bil imenovan admiral Golovkov, v enem letu že tretji poveljnik tega brodovja.

Poskus švedske komunistične stranke za ustanovitev švedske ljudske fronte so odklonile švedske delavske strokovne organizacije.

Španski zunanji minister grof Jordana se je z vsemi visokimi uradniki ministrstva preselil v San Sebastian; tja so odpotovala tudi inozemska zastopstva.

Večje množine pohištva boljše vrste bo dobavila Madžarska Švici.

Mezde so zvišali tobačnemu delavstvu v Bolgariji.

Nekemu Froubelotu na Madžarskem se je menda posrečilo vzgajati žuželko, ki kaže vse sposobnosti, da bo pokončila koloradskega hrošča — uničevalca krompirja.

Vojni dogodki preteklega tedna

Ostri boji na Siciliji

Italijansko vojno poročilo št. 1171 od 9. VIII. poroča, da se v severnem delu otoka nadaljujejo ostri boji na postojankah, ki so jih zasedle italijanske in nemške čete. — Nemška letala so pri tem otoku zadela dva sovražna rušilca.

Italijansko vojno poročilo št. 1172 od 10. VIII. naglašja, da sovražnik svojo ofenzivno razvija ter pri tem porablja svoje pomorske in letalske sile. Zaradi silnih sovražnih oklepnih napadov so italijansko-nemški oddelki kljub svoji junaški brambi morali izprazniti nekaj postojank. — Sovražnik je izgubil dve letali. Italijanska letala so torpedirala eno križarko in dva parnika s 6000 tonami, nemški bombniki pa so potopili 3 parnike, zadeli eno križarko in dve manjši ladji.

Italijansko vojno poročilo št. 1173 od 11. avgusta pravi, da italijansko-nemške čete na Siciliji na srednjem in severnem delu bojišča v trdih bojih združujejo sovražnika v njegovem napredovanju. — Italijanska torpedna letala so v sicilskih vodah zadela eno križarko in dva parnika, nemška letala pa so pri Augusti in ob severni obali hudo poškodovala 4 ladje, en rušilec ter nekaj izkrcevalnih sredstev. Nad Sardinijo je sovražnik izgubil eno letalo.

Italijansko vojno poročilo št. 1174 od 12. avgusta navaja, da se na srednjem bojišču v Siciliji nadaljujejo silni sovražni napadi. Italijanska torpedna letala so zadela eno 10.000 tonsko križarko, eno 5000 tonsko križarko in tri trgovske parnike. — Sovražnik je izgubil 12 letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1175 od 13. avgusta naglašja, da je sovražnik z veliko uporabo oklepnega orožja in letalstva ter ob sodelovanju

Nemške cigarete enotne oblike so 64 mm dolge, njihov premer pa znaša 8,5 mm.

Nad 200.000 japonskih katoličanov je ustanovilo katoliško japonsko zvezo, ki hoče sodelovati pri ureditvi velike Azije.

Lastniki industrijskih podjetij v Bolgariji bodo morali v določenem času poskrbeti za stanovanje svojih delavcev in za ustanovitev delavskih kuhinj.

Višino 4800 m v sedmih minutah je dosegel v bližini švedskega Stockholma jadralni letalec inž. Oke Gevert. Svetovni rekord!

Ves del Jenišehir v turški Ankari je bil ono nedeljo zaradi hudega deževja pod vodo.

Pri nedavni tekmi brkačev v madžarski Budimpešti je zmagal 80 letni kmet, čigar brki so dosegli 71 cm dolžine.

Stalno na zalogo

knjige „Slovenčeve knjižnice“

Peterlin Alojzij, trafik, Vel. Laže

Enotni kozarci za vkuhanje

Vse nemške steklarne, ki izdelujejo kozarce za vkuhanje, so pričele izdelovati take kozarce le v enotni obliki. V bodoče bodo v Nemčiji lahko prodajali samo te enotne kozarce. Nov patentiran kozarec za vkuhanje nudi gospodinjji marsikatero prednost. Kozarci imajo širši gumijast obroč, ploskev, kjer leži obroč, pa ima še globoko zarezo, ki jamči za dobro zapiranje kozarca. Nadaljnja prednost novih kozarcev je v tem, da jih lahko postaviš drug na drugega. Za odpiranje je potrebna posebna majhna priprava.

Kitajska modrost

Ko se je Kvangce podal v pokrajino Sung, je tam prebil noč v neki krčmi. Krčmar je imel dve ženski, prva je bila od sile lepa, druga pa ne bogve kaj prikupna. Imel je rajši drugo, prvo pa je naravnost sovražil. Kvangce je bil radoveden, zakaj ima krčmar ravno ono nepričipno žensko rad. Zato je prosil nekega strežnika, naj mu to stvar razloži. Strežnik pa mu je povedal tole: »Ona lepota je toliko zaveda svoje lepote, da je nihče več ne smatra za lepo. Druga se pa toliko zaveda, da je grda, da nihče več niti ne misli, da je grda!«

pomorskih sil izvedel nove napade ter italijansko-nemške čete prisilil k nadaljnjemu umiku vzhodno od Etne. — Sovražnik je izgubil 13 letal.

Hudi boji na ruskem bojišču

Nemško uradno poročilo od 9. avgusta pravi, da je sovražnik pri Kubanju zamen napadal, prav tako silni so bili boji pri Bjelgorodu in Orlu, kjer je nemško letalstvo uničilo mnogo sovražnih topov in nad 300 oklepnikov. Sovražnik je hudo napadal tudi južnozahodno od Vjazme, kjer je hotel prebiti nemške črte, pa je bil ob silnih izgubah odbit.

Nemško uradno poročilo od 10. avgusta navaja, da so se pri Kubanju zrušili vsi sovražnikovi napadi, da pa so pri reki Mius nemške čete v presenetljivem napadu zasedle važne točke. Pri Bjelgorodu in Orlu je sovražnik znova imel hude izgube. Silni napadi pri Vjazmi so bili strti.

Nemško uradno poročilo od 11. avgusta pomenja, da so nemške čete ob Kubanju in Miusu dosegle svoje cilje, da pa so pri Bjelgorodu hudi menjajoči boji, ko sovražnik skuša predreti nemške črte. Prav tako so se zrušili sovražni napadi pri Orlu, kjer je bilo zbitih 61 oklepnih vozil. Pri Vjazmi je bil boj posebno hud ter je razen nekaj malih vdorov vse ostalo v nemških rokah.

Nemško uradno poročilo od 13. avgusta se glasi, da je sovražnik pri Kubanju, Miusu in Doncu ponovil svoje silne napade, ki so bili odbiti. Prav tako so se ponesrečili sovražni napadi pri Bjelgorodu, kjer so nemške čete sovražnika v protinapadih vrgle nazaj. Tudi pri Orlu in Vjazmi so sovražni napadi ostali brez uspeha. — Tega dne je sovražnik izgubil 380 oklepnikov. V letalskih bojih je bilo streljenih 91 sovražnih letal.

Cerkev in mednarodni mir

Glasilo svete stolice, »Osservatore Romano«, piše pod naslovom »Edinost Cerkev in mednarodni mir« med drugim tole:

»Danes, ko leže v razvalinah vsi upi in vsi človeški maliki, se edino Cerkev upira uničenju. Človeško družbo mora prenikniti reslna moč Cerkev. Edinost Cerkev pomeni zmago nad preganjanji, ki so jih postavili ljudje, in zmago nad človeškim sovraštvom.«

S tem da je Cerkev izpolnjevala svoje poslanstvo, je postala istovetna s človeštvom in z njima vse ljudi brez ozira na pleme v njihovem javnem, pa tudi zasebnem življenju. Cerkev je bila ena sama edinstvo in ta edinstvo brez madeža blesti zlasti danes, Cerkev pripravlja narode in jim daje po tolikih razdejanih gotovost miru in odrešenja.

Edinost Cerkev ni zgolj notranja in nevidna ali pravna edinstvo. Če bi bila samo duhovna edinstvo, bi Cerkev ne bila ustvarjena za ta svet in za človeštvo.

Cerkev je edina mednarodna in učinkovita ustanova. Katoliška Cerkev ni kaka cerkev, ki bi bila v službi države, temveč je papeževa Cerkev.

Brez te cerkve ni moči ustvariti varnega miru in tudi ne takega miru, v katerem ne bi veljala zmagovalčeva zapoved, temveč pravičnost ter sodelovanje v ljubezni. Ni nujno, da bi mir nastal po vojaški zmagi, kakaj vojaška zmaga ni vedno pravična zmaga. Če pravice ne istovelimo s silo, potem je treba, da postane ta mir, ki je po svojem bistvu pravica in ljubezen, delo Cerkev.

Cerkev stoji nad nasprotji med koristmi in kažo tisto nepristransko pravičnosti, ki narode družijo. Prav tisto, kar je v Cerkvii nadnaravnega, lahko postane podlaga za politično edinstvo ali vsaj za vesoljni mir med narodi.

Hipnotizirati se dajo le ljudje

ki verjamejo v hipnotizem. — Na kalifornijskem vseučilišču je delal nedavno profesor Doreus zanimive poskuse in z njimi dokazal, da hipnoza ne vpliva na hipnotizirane ljudi tako dolgo, kakor so doslej mislili. Doreus je strokovnjak za hipnozo in je svoje poskuse delal pred številnimi strokovnjaki. S temi poskusi je povsem izpodbil domnevo, da hipnotizirani človek ostane umetno uspan tako dolgo, dokler ga hipnotizer spet ne zbudi. Posebno zanimiva je tudi ugotovitev, da so Doreusovi poskusi dokazali, da je mogoče hipnotizirati le ljudi, ki verjamejo v hipnozo.

Prva odkopana žrtev komunizma ob Kolpi

Lepa šentjakobska nedelja je bila. Sonce je pripekalo, vsa narava pa, kakor da bi hotela dati izraza svojemu veselju nad izkopano nedolžno žrtvijo barbarskih komunistov, ki bo našla po enoletnem čakanju vendar enkrat pravi počitek v blagoslovljeni zemlji.

Zgodaj, zjutraj v nedeljo so se predgrajski fantje odpravili, da izkopljejo žrtev Miha Šterka iz Stefancev ob Kolpi, ki je ležal kakih 10 minut nad Predgradom, komaj pol metra globoko v zemlji. Prenesli so ga nato v Predgrad, od koder je bil popoldne spreved ob veliki udeležbi ljudi. Spreved je vodil starotrški župnik g. Jarc ob asistenci kaplana Savellija.

Marsikatero oko se je orosilo ob besedah g. župnika, s katerimi je orisal pokojnikov pošten in vesel značaj. Saj zato je bil napoti tistim, ki ne mislijo pošteno, napoti tistim, ki so mislili, da bodo s krvjo nedolžnih dospeli na rdeči prestol in bodo potem lahko še bujše gospodarili nad našim narodom kot so doslej.

Miha Šterka se je rodil l. 1901. v Sodeveh pri Starem trgu ob Kolpi. Pozneje se je naselil v nasproti ležečih Blaževih na Hrvaškem, zadnji dve leti pa se je preselil v sosednje Stefance na Hrvaškem, kjer je s poštenim delom preživljal svojo družinico. Bil je močne postave in vedno vesele narave; vsakogar je spravil v dobro voljo. Zato je bil pri ljudeh splošno priljubljen. Komunisti so vedeli, da njegovi možni postavi ne bi bili kos, če bi prišla ponj le dva ali trije, zato so ga z zvijačo izvalili k sebi. On — poštenjak, je mislil, da tudi drugi mislijo pošteno, pa je revež nasledel. Umrl je pod nožem krvnikov Jožefa in Rudolfa Maurina, ki sta že marsikoga lastnoročno umorila.

Dragi Miha! Ti že — upamo vsaj — pri Bogu uživaš plačilo za svojo poštenost. Prosi pri Bogu — ne maščevanja, ampak razsvetljenja tistim, ki so še slepi. To naj bo Tvoje maščevanje nad krvniki!

Komunisti požgali novo šolo v Otavah

Slika nam kaže razvaline krasne ljudske šole v Otavah nad Begunjami pri Cerknici, ki so jo zažgali komunisti letos 3. aprila. Na najlepšem mestu med žitnimi njivami in sadnim drevjem so Otavani zgradili pred leti svoji mladini to pomembno svetišče. Mnogo let so se trudili zanjo, ljudski znoj je rosil njene temeljne kamne in le ljubezen vaščanov do rodu, kateremu so posvetili vse napore za to kulturno vaško žarišče, jih je bodrila, da so kljub težavam postavili v Otavah lepo in potrebno šolsko poslopje.

Kako bodo komunisti ta zločin opravičili pred narodom? Vas je bila prazna, šola prav tako, v njej ni bilo nikogar in vendar so jo zažgali. Zločinsko komunistično početje vse preveč prepričevalno kaže zgolj na eno dejstvo: komunisti so požgali ta kulturni dom le zaradi tega, ker jim pošteno slovensko ljudstvo ni moglo slediti. Ker se ni hotelo pridružiti morilec in uničevalcem narodnih svetlišč in domov.

Opravičila za taka dejanja komunisti med ljudstvom ne bodo našli, morda le še pri kakih presitih mestnih kavarniških postopacih in »kulturnih« pomenkovačih, ki bi radi gradili slovensko kulturo na razvalinah kulturnih žarišč, samo da bi zadostili svoji politični pohlepnosti. Ljudstvo pa je

izreklo sodbo, kazen za ta dejanja pa bo zanesljivo dosegla tudi one krivce, ki so s potuho, podporo ali kakor koli pomagali ali odobraval zločinska komunistična početja.

Komunistični požigalci v Žužemberku

Edino »junsko« dejanje komunističnih tolp na našem ozemlju v zadnjem času je bil napad na mirni in slovenski trg Žužemberk. Dva dni in dve noči so ga roparske tolpe krotile z ognjem in smotom. Ko so morale oditi, so se maščevale nad zakinikom. Ko so prebivalci noben brambovec in je zato to požiganje zgolj uničevanje slovenskega premoženja po komunistih. Po-

NOVI GROBOVI

† Janez Finžgar

Na Breznici na Gorenjskem je dne 7. avgusta umrl Janez Finžgar, posestnik, trgovec, dolgoletni župan, ustanovitelj gasilske čete itd. Rajni je bil brat pisatelja in župnika g. F. Sal. Finžgarja. Pokojniku daj, Gospod, večni mir in pokoj!

Na Koroški Beli so pokopali Alojzija Klinarja. — V Donavi na Dunaju je pri kopanju utonila 21letna Tita Kodričeva iz Frama. — V Razbojni, v okraju Brus v Srbiji, je dne 16. junija umrla Ana Dežmanova iz Lancovega odnosno Predtrga pri Radovljici. Pokojnica zapuščala pet še nepreskrbljenih otrok, kateri bodo izgubo matere občutili še bolj, ker so brez očeta ostali že pred začetkom te vojne. — Na Stari Vrhnik je mirmo v Gospodu zaspała posestnica Jera Debevc roj. Mesece. — V Ljubljani so umrli: 18letni dijak Andrej Benet iz Maribora, 88letna Ana Horak, vdova po trgovcu, Marija Grobelnik roj. Stegnar, nečakinja bivšega tr. škofa dr. Fogarja Giga Pišlar roj. Cafazura, posestnik Ivan Jankovič iz Črne vasi in žena višjega davčnega upravitelja v p. Mihaela Vrablova roj. Sentakova. — Najpogostejše živajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Ob obletnici smrti Feliksa in Marije Pogačnik

Dne 2. avgusta 1942 so partizani ugrabili Marijo Pogačnikovo, par dni kasneje, dne 6. avgusta, pa njenega moža Pogačnika Feliksa, podžupana občine Dev. Mar. v Polju, znamenjega kat. moža in vzornega javnega delavca, ki se je neumorno in nesebično žrtvoval za dobrobit občine in vseh tistih stotin ljudi, ki so se v svojih potrebah obračali nanj. Danes, čez leto dni, odkar je dal življenje za svoje prepričanje, je prav, da se spominjamo njega in njegove žene Marije, za kaj bila sta najlepši zgled ne le naši fari, ampak vsej pokrajini. Pogačnik in njegova žena sta ustvarila v svojem skromnem domu ideal slovenske katoliške družine, kakršne si naš narod želi. Feliks je bil dober mož, skrben oče, ki je vedno bdel nad svojo družino, da se ne bi vanjo vrnili pleveli s tuje njive. Njegova žena Marija mu je bila zvesta tovarišica, saj mu je zvesto stala ob strani, mu svetovala in ga bodrila. Pokojni Pogačnik je bil svetel zgled javnega delavca, zlasti občinskim odbornikom in zastopnikom ljudstva, saj je bila redka družina v fari, ki bi se v tej ali oni zadevi ne obrnila nanj s prošnjo, naj pomaga, posreduje, prosi. On je vse pazljivo poslušal, vsakemu pomagal in se za vsakega zavzel do skrajnosti. Za plačilo je moral dati svoje življenje in življenje svoje žene. Otroci so ostali brez očeta in matere. Teh žrtev slovenski narod ne sme pozabiti in jih tudi ne bo.

Kaj je NOVEGA

Dr. Gregorij Pečjak zlatomašnik

Dne 15. avgusta je daroval v šentjakobski cerkvi v Ljubljani svojo zlato maso častni kanonik in profesor gosp. dr. Gregorij Pečjak. Odličnemu vzgojitelju celih rodov slovenskega izobraženstva, velikemu prijatelju dobrega tiska, pisatelju najboljših slovenskih nabožnih knjig, velikemu dobrotniku revežev, zlasti dijakov, izražamo za zlati jubilej v imenu »Domoljubovih« bralcev najprijetnejša voščila.

Posvelitev otročičev Mariji

Na Veliki Šmaren popoldne ob 4 in 5 je naš nadpastir dr. Gregorij Rožman v ljubljanski stolnici podelil poseben blagoslov otročičem predšolske starosti. Starši so svoje otroke prinesli oziroma pripeljali obkraj v zelo velikem številu. Po škofovem blagoslovu je bila tudi posvelitev otročičev brezmadežnemu Marijinemu Srcu. Posvelitve molitev so molili starši s škofom vred. Prisrčna in ganljiva cerkvena prireditev je napravila najljubši vtis. Starši so zaupali Mariji najdražje. Tega Marija Pomočnica z Brezij ne bo pozabila.

Vrhnika je dobila novega dekana

V nedeljo, 8. avgusta, je Vrhnika slovesno sprejela svojega novega župnika in dekana g. Cirila Milavca. Na klanec pred cerkvijo se je zbralo ogromno ljudstva. Gospoda dekana so pozdravili s kratkimi in prisrčnimi nagovorji župan, predstojniki uradov in poveljstev, ključarji, poveljnik protikomunistične milice in zastopniki organizacij, medtem pa so se vrstili mladinske petje, zborna deklamacija kolarjev in petje združenih zborov. Novi g. dekan je služil palem v nabito polni cerkvi ob številni asistenci domače in sosedne duhovništvu slovesno sveto mašo za svoje nove župljane, še pred pa mu je s prižnice spregovoril g. prof. Filip Terčelj. Po popoldanskih večernicah je bila v Prosvetnem domu, ki so ga Vrhnika spet napolnili, prelepa pozdravna akademija. »Pozdravljeni, ki prihajate v imenu Gospodove, ee je glasil napis na slavoloku pred krasno okinčano farno cerkvijo. Ta pozdrav je odmeval toplo v dušah vseh poštenih in zavednih Vrhnčanov, ki želijo novemu g. dekanu mnogo sreče in božjega blagoslova.

d Skoro vse liste v Italijo so v teku zadnjih 14 dni vrnili prejšnjim lastnikom. Prejšnji direktorji in glavni uredniki so prevzeli vodstvo uredništva. Tako je n. pr. prevzel ravnateljstvo lista »Giornale d'Italia« Bergamini.

d Nad 25 milijonov lir je Ljubljana z okolico porabila v prvih 6 mesecih za razne tobake izdelke. Največ so kadili »Ibore«, »Moravac«, »Dravac« in »Zelac« cigarete.

d Uprava državnih železnic namerava preurediti železniški nadvoz nad Tovarniško ulico v Ljubljani v smeri položitve tretjega tira, ki je nujno potreben za premikanje.

d Za vojno področje je proglašeno med drugimi tudi področje Ljubljanske pokrajine.

d Ob stoletnici tovarne v Vevčah. Te dni je bila v Vevčah seja upravnega sveta podjetja, katere so se udeležili tudi zastopniki delavstva in uradništva. Na tej slavnostni seji je bila sporočena vest, da je upravni svet podjetja za prslavo 100 letnice obstoja vseške papirne industrije sklenil izplačati vsemu uradništvu in delavstvu, tako aktivnemu kot upokojenemu, enomesečno plačo.

d Zdravstvena avtokolona bo imela zdravstveno službo: a) na Lavercu v dneh 16., 17., 18., 19. in 20. avgusta od 8 do 12 in od 16 do 18.30; b) pri Dev. Mar. v Polju v dneh 23., 24., 25., 26. in 27. avgusta od 8 do 12 ter od 6 do 18.30.

d Po 17 letih odsotnosti v Franciji se je vrnil v Rim bivši poslanec Cipriano Facehineti, po poklicu novinar. On je bil zaradi svoje pripadnosti načelom demokracije izgnan iz Italije ter je moral iskati zatočišče v tujini. — V Benetke pa se je vrnil po 15 letni odsotnosti v Bo-

nolju odvetnik Mario Salandra, sin bivšega predsednika italijanske vlade.

d Novi bankovci. Pristojna oblast je določila, da bodo novi italijanski bankovci odtisli imeli na eni strani natlesnjeno samo glavo Italije, brez fašistovskih znamenj. Seveda ohranijo dosedanjí bankovci isto veljavo, kakor so jo imeli doslej.

d Kmalu bodo kotali dela za vodovodno omrežje iz Velikih Ligoj v Male. Velike Ligoje so imele vodovod še pred vojno, sedaj pa ga bodo dobile še Male, ki so se za vodovod dolgo let potegovale. Za razširitev vodovodnega omrežja so porabili okrog 400 m cevi. Požrtvovalnemu vodstvu in velikemu razumevanju domačinov za stvar velja zahvala, da so dela tako hitro napredovala in bodo v kratkem zaključena.

d 50 dni je trajala žetev riža v Italiji. Pri tem opravilu so zaposlili 27.000 delavk.

d Zatemnitev traja sedaj od 21.30 do 5.30.

d Velik vihar s točo je divjal v četrtek, dne 12. avgusta nad Ljubljano in okolico. Vihar je metal opeko s streh, lomil dreve, prekljasti fižol, posebno pa koruzo. Toča pa je klesila po vrtovih in njivah ter napravila ogromno škodo. Sreča je bila v tem, da je vihar s točo trajal le nekaj minut, sicer bi bilo po vrtovih in poljih vse popolnoma uničeno. Še veliko hušo škodo je neurje povzročilo v ljubljanski okolici, kjer je vihar odnesel nekaterim hišam celo strehe in ruval tudi hraste in drugo dreve.

d Za rjavi premož premogovnika Gorenja vas-Brezovica pri Mirni je določila pristojna oblast sledeče najvišje cene in sicer franco rudnik: ena tona v kosih 140 lir, v kockah 127 lir, orehovec 115 lir, drobiž 102 lir, prah 76 lir.

d 103.880 gledalcev in poslušalcev je bilo v letu 1942-43 v ljubljanski operi.

d Splošna gospodarska zadruga »Zegoza« v Ljubljani je zaprosila za obrtno policijsko odobritev strojarne in mlina za mletje kosti. Obrat namerava odpreti na Medvedovi cesti. Tam bodo tudi štirje valilni aparati za valjenje piščancev.

d Velike povečane fotografije po vsaki sliki izdeluje lično in solidno FOTO BEM, Ljubljana, Wolfova 6.

V kmetijsko gospodinjstvo šoli Ubogih žol-skih sester de Notre Dame v št. Jerneju na Dolenjskem se bo pričel redni pouk 1. oktobra 1943. Tečaj bo trajal do 31. marca 1944. Pogoje za sprejem daje vodstvo šole.

d Posebna poročila za Sicilijo je začel oddajati dnevno vatikanski radio. Prvo takšno poročilo so oddali v sredo, 4. avgusta. Trajanje vsakega poročila je določeno na 15 minut.

d Bojna ladja, ki je nosila doslej ime »Littorio«, je prekrščena v »Vittorio Emanuele«.

d Žrtve se morajo izenčiti, ker ni moči dovoliti, da bi huda preskušnja, ki jo prenaša narod, bremenila večino državljanov, za nekatere sloye pa pomenila priliko za izredne dobičke. To važno izjavo je soglasno te dni sprejel ministrski svet v Rimu.

d Begunska vlada v krizi. »Il Gazzettino« poroča iz Stockholma: Nova velika kriza je nastopila v jugoslovanski begunski vladi v Londonu zaradi velikih nesporazumov med Srbi in Hrvati o vprašanju preselitve vlade in kralja v Kairo. Preden bi bili Hrvati pripravljeni zapustiti London, zahtevajo, da se mora vlada sporazumeti o tem, kakšni naj bodo v bodočnosti odnosi med Srbi in Hrvati. Hrvati zahtevajo jamstvo za položaj, ki naj bi ga imeli Hrvati v primeru obnovljene Jugoslavije. Kralj Peter je poklical predvečerašnjim k sebi hrvatske in srbske zastopnike in poskušal preprečiti dokončen prelom. Doslej ta uspeh še ni bil dosežen, tako da je pričakovati razkol v vladi, od katere bi en del s Srbi in Slovenci šel v Kairo, drugi del s samimi Hrvati pa bi ostal v Londonu kot deidentenska vlada.

d V svojo nadškofijo se je vrnil nadškof msgr. Carlo Margotti, ki se je mudil nekaj časa v Bologni.

d Popolna poslušnost Cerkvi in ustavni svetni oblasti. Efasio Colli, glavni ravnatelj italijanske Katoliške akcije, škof iz Parme, je članom dal tole poslanico: V tej uri najtežje odgovornosti daje italijanska Katoliška akcija, ki se je od vsega začetka borila za obrambo in dvig krščanskega življenja in omike, svojim članom tole navodilo: Nadaljujte s svojim delom z občutkom popolne poslušnosti Cerkvi in lojalne discipline do ustavnih svetnih oblasti. Italijanski Katoliški akciji se ni treba sramovati dela v preteklosti, pač pa ima pravico, da se veseli dela za izoblikovanje krščanske zavesti

1. septembra
bo začela izhajati
knjižna zbirka
»SVET«

v preteklih letih. To delo nam nalaga dolžnost in potrebo, da to delo nadaljujemo in poglobimo za sedanjost in bodočnost. Skrajno pereči trenutek nalaga vsem članom italijanske KA, da se še bolj oklenejo Cerkve, da povežejo in strnejo svoje vrste ter se še globlje zavedajo svoje dolžnosti, da bo končno doživel zmagoslavje Jezus Kristus, da se bo razmahnila Cerkve in da bo v pravem krščanstvu zaživela domovina.

d Pastirsko pismo milanskega kardinala Schusterja se konča z bodrilom, naj vsakdo izpolni svojo dolžnost, ne da bi motil delo vlade z neprimernimi očitki in spori.

d Skocijanska oborožena skupina je prišla slovitega komunističnega morilca, strah podkrimskih vasi, 34letnega Centa Jožefa iz Zelimelj pri Skocijanu. Na vesti ima nad 30 umorov.

Okrog sosedov

d Da se razbremení vodovod in da bo poskrbljeno za gašenje morebitnih požarov, bo občina v Kranju zgradila gasilske ribnike. Kranjski vodovod hočejo podaljšati do Strazišča, za kar je potrebno 260 ton železa. Za enkrat bodo zgradili v Strazišču štiri gasilske ribnike, od katerih bo vsak vseboval 500 kubikov vode. Izredno mnogo vode porabijo nove stavbe in skladišča pri kolodvoru. Zato bodo napravili dodatni spoj do Save.

d Štirje otroci so utonili pri kopanju pri Maierhofu na Sp. Štajerskem.

d Valjevška slovenska kolonija je v juliju praznovala dveletnico svojega obstoja. Ves čas je neumorno delovala za izboljšanje gnetnega stanja svojih članov s skupno kuhinjo, pekarno in vzajemno nabavilnico ter razdeljevalnico živil. Lepe uspehe sta dosegla tudi kulturni in podporni odsek.

d Od navadnega delavca do generalnega ravnatelja. Graški list prišaša zanimiv dopis o dr. Knepperju, ki je dosegel kot marljiv delavec visoko mesto generalnega ravnatelja večjega podjetja, v katerem je nastopil službo kot navaden delavec, pozneje pa služil v njem kot nadelavec in končno po dolgoletni službi in studiju postal celo generalni ravnatelj istega podjetja.

d Sebe namesto bika. Pri mesarskem mojstru Jakobu Črešniku v Mariji v Pušcavi uslužbeni mesarski pomočnik Jožef Satler je hotel v klavnici za zakolj namenjenega bika ustreliti s samokresom. Satler, ki je stal na pol obrnjen k biku, je pa prekmalu skrožil samokres in je tako sebe prestrelil skozi prsa. Hudo ranjenega so pripeljali v mariborsko bolnišnico.

d 88 mladih delavcev in pomočnikov z vseh področij beljaškega ravnateljstva je taborilo 14 dni na Jesenicah.

d Mestno kopališče na Savi je po odredbi zagrebskega župana vsak ponedeljek dopoldne na razpolago samo pripadnikom hrvatskih in zavezniških oboroženih sil.

d Mleko na karte tudi v srbskih mestih. Sredi julija so objavili v Valjevu poziv, da se prijavijo otroci do treh let, kakor tudi bolniki, onemogli, starčki in starke zaradi sestave spiskov o dodeljevanju mleka. Otroci do enega leta starosti bodo prejimali — če jih matere doje — po pol litra mleka dnevno; če jih ne doje pa po en liter mleka. Otroci od 1—3 let, dalje bolniki, onemogli in starčki po pol litra mleka dnevno.

»QUO VADIS«

roman v slikah
VSE TRI IZDAJE

tudi trdo vezana in najboljša,
so na razpolago.

Naročniki naj jih dvignejo v upravi
naših listov, Ljudska tiskarna.

Robinzonove ZGODBE

PRVI DEL.

Robinzonova družina.

Rodil sem se leta 1632. v angleškem mestu York v premožni družini. Moji starši so žele pred kratkim priti v Anglijo. Moj oče, ki je bil doma iz Bremena v Nemčiji, se je nastanil v Hullu, kjer je imel precej sreče s pomorsko trgovino. Pozneje pa je opustil trgovino in odšel v York, kjer je spoznal mojo mater in se z njo poročil. Tudi moja mati je bila iz ugledne družine. Pisala se je Robinson. Zato so mene imenovali Robinson Kreutznaer. Ker pa imajo Angleži navado, da okrajšajo vsa imena, so nas imenovali kar Crusoe in tako smo se imenovali odslej. Vsi moji tovariši so me poznali pod imenom Crusoe ali bolj po domače, Rob.

Imel sem dva starejša brata in sestro, ki je bila mlajša od mene. Eden izmed bratov je postal polkovnik v nekem angleškem polku v Flandriji in je padel v boju s Španci pri Dunkerku. Kaj se je zgodilo z drugim bratom, ne vem, kakor tudi moji starši niso nikdar mogli zvedeti, kaj se je zgodilo z menoj, potem ko sem jih zapustil.

Bil sem torej tretji sin. Moja prva vzgoja ni bila usmerjena v noben poseben poklic. Toda bil sem že otrok, ko so mi že rojile po glavi čudovite zgodbe, o katerih sem slišal od tega ali onega. Moj oče, ki je bil precej v letih, me je imel zelo rad, ker sem bil najmlajši sin in upanje družine Crusoe. Bil sem zelo dobro vzgojen doma in v mestnih šolah. Želel je, da bi postal odvetnik ali notar, da bi tako imel mirno življenje. Meni pa nikakor ni prišlo življenje kakoga polža, da bi moral biti vedno doma. Notarska pisarna mi je vzbujala

grozo. Moja največja želja je bila, da bi mogel oditi na morje, da bi živel med nebom in vodo. Ta želja je bila v meni tako močna, da nisem slišal očetovih ukazov, niti materinih prošelj, niti nasvetov dobrih prijateljev. Je to bilo prav? Navadno ni prav, da ne poslušamo tistih, ki imajo več življenjskih izkušenj in nas ljubijo. Le s težavo se morem opravičevati zaradi svojega upora s trditvijo, da je bila v meni neka sila, ki me je gnala k potepuškem življenju.

Moj oče je bil resen in moder mož, ki si je neprisilno prizadeval, da bi me odvrnil od mojih fantastičnih načrtov, o katerih je nekaj uganil. A nisem se dal pregovoriti!

Nekega jutra me je oče poklical v svojo sobo, kjer je sedel v naslanjaču, ker ga je mučil protin. S toplimi besedami mi je začel govoriti o moji bodočnosti.

»Poklical sem te, ljubljeni moj otrok,« mi je dejal, »ker ti hočem govoriti o tvoji bodočnosti. Očetje odidejo, sinovi pa ostanejo. Dolžnost očetov je, da poučijo svoje otroke o svojih življenjskih izkušnjah. Življenje je dolgo in v njem se dogodi toliko najrazličnejših stvari, kakor so različne rastline na poljih. Blagor tistemu, ki zna naprej misliti in prav poskrbeti ter v nevarnosti najti pravi izhod.«

Za trenutek je umolknil in zaprl oči. Nato jih je zopet odprl in nadaljeval:

»Vsak človek je državljani svoje dežele. Popolnoma naravno je, da ljubi svojo domovino. Ali ne ljubijo tudi divje živali svojega brloga in ptice svojega gnezda? Toda ljubezen do domovine ne sme biti samo v besedah. Domovino ljubi tisti, ki ji služi. Služi ji prav tako ponižen čevljar, kakor ji služi minister. Brez dvoma je različna pomembnost službe, kakor je različna čast. Zaslužnje pa je za oboje enako, ker oboje izvršujeta svojo dolžnost s tem, da koristita domovini. Hvala Bogu, mi nismo niti na visokem mestu, niti na nizkem. Zlata sredina je najboljša. Ne muči nas slavoželost in tudi ne pomanjkanje. Ni se nam treba truditi s težkim ročnim delom, ker je naše delo duševno. Dobro veš, da sem želel narediti iz tebe nekaj drugega, kakor si sam želiš. Hotel sem ti zagotoviti častno in udobno javno službo. Toda... kakor Bog hoče! Kar Bog hoče, ni nikdar preveč. Nikakor te ne bom silil v to, kar ti ni všeč. Kdor se oprime poklica, do katerega ne čuti veselja, ga izvršuje slabo in slabo služi domovini. Nikakor pa ne morem odobravati tvojega sanjarjenja o nevarnem pustolovškem življenju...«

Zopet je za hip umolknil, nato pa znova povzel besedo:

Zapuščam ti nekaj imetja, ki ga boš s pridnostjo in varčnostjo lahko povečal. Nisi niti reven, niti bogat. Lahko boš živel od svojega. Resno pa te opominjam, da nikakor ne smeš brez dela živeti. Državljan, ki živi brez dela, je zajedalec, ki iz-

korišča druge. V svetem pismu je zapisano: Jedel boš kruh v potu svojega obraza. To je božja beseda. Izgibaj se sramotnega brezdelja in trudi se, da boš koristil svojemu bližnjemu. Bodi dober in potrebnim, varuh zatiranim. Nikar pa ne delaj tega iz slavoželosti, da bi te drugi hvalili ali da bi dobil plačilo. Varuj se predvsem slavoželosti. Gotovo se še spominjaš, da te je učila mati, ko si bil še otrok:

Peroji mravlja je prosila in od Boga jih je dobila. Prevzetno v zrak se je povzpela, kjer plitčica jo je ujela.

Verjemi, sinko, verjemi svojemu očetu, ki je že mnogo izkusil na svetu in ki ti želi samo dobro.

Dobri oče me je skušal z najboljšimi besedami prepričati, da je najboljši položaj tistega, ki ni niti bogat, niti reven, ki se ne pusti obvladati od slavoželosti, ki ne živi v brezdelju in ki je dober do svojih bratov.

Jaz sem molčal in premišljeval. Oče pa je še nadaljeval:

»Poslušaj, sin moj. Če opustiš svoje sanje in ostaneš doma, si bo tvoj oče prizadeval z vsemi silami, da te zadovolji, pa če bi ga to veljalo še toliko žrtve. Veliko veselje mi narediš s tem in obenem prihraniš mnogo trpljenja svoji ubogi materi, ki ima zdaj samo še tebe.«

Bil je ginjen. Ko je izgovorjal zadnje besede, se mu je glas tresel. Jaz pa sem jokal. Vedel sem, da se je dotaknil najbolj bolečega mesta, ker je s temi besedami mislil mojega najstarejšega brata, ki je odšel na vojsko v tujo deželo in padel na bojnem polju. Razumljivo je, da je bil kot prvorojenec materi najljubši.

Ko si je nekoliko opomogel, je oče dejal z resnim in skoraj slovesnim glasom, kakor da bi prerokoval:

»Dovolj je! A poslušaj moje zadnje besede in vtisi si jih globoko v srce. Nikdar ne bom prenehal moliti zate in te blagoslovljati. Če boš pa vztrajal v svojih sanjah in muhah, vedi, da mi bo morda Bog odklonil svoj blagoslov in prišel bo čas, ko se boš bridko kesal, da nisi ubogal svojega očeta. A tedaj bo prepozno, žal, prepozno.«

Blagoslovil me je in odlovil. Kolikokrat sem se pozneje spominjal teh njegovih besed, ki so, žal, bile zares prerokške.

Očetove besede so me v živo zadele in me tudi prepričale. Prav zato in ker nisem hotel žaliti dobrih staršev, sem sklenil, da se odpovem svojim sanjam ter se lotim učenja.

Žal pa je moj sklep bil podoben sklepom mornarjev. Že čez nekaj dni sem popolnoma pozabil nanj in v moji glavi so se začeli znova zbuhati prejšnji načrti. Zdelo se mi je, da bom zblaznel. Med norostmi, ki sem jih hotel storiti, je bila prva ta, da bi skrivaj pobegnul z doma. Ko pa sem o tem premišljeval, sem uvidel, da je moja dolžnost, da vse zaupam materi. To je bilo potrebno tudi zato, da bi njena bolečina ne bila tako huda, če bi pozneje iz-

vršil svoj načrt. Ko je nekoč bila zelo dobre volje, sem izbral priliko ter ji dejal:

»Poslušaj, mamica! Prav rad bi izpolnil to, kar želi oče, če bi mi bilo vsaj nekoliko po godu življenja, ki mi ga predlaga. Dopolnil sem že osemnajst let. Da bi se lotil trgovine, se mi ne zdi primerno, ker za to nimam niti najmanjše sposobnosti in bi se prav kmalu uničil. Da bi študiral za odvetnika ali notarja, je predvsem že nekoliko pozno. Moram pa ti tudi priznati, da mi ta poklic niti malo ni všeč. Pravijo, da mora dober odvetnik imeti vsaj nekoliko kosmato vest; jaz pa sem po vajini zaslugi preveč tenkovešten. Tudi notarjevo življenje mi ni po volji. Česa naj se torej lotim? Veš, da me na morje vleče. Mar ni oče prišel z morja? Jaz se torej vrnem k njemu. Pregovori ga, da mi ne bo branil iti. Prisegam ti, da me ne sili na morje hrepenenje po bogastvu in slavi. Želim se samo posvetiti življenju, h kateremu sem nagnjen po naravi. Prosi ga, mamica, in skušaj ga pregovoriti...«

Mati je bila preveč modra, da bi me ne razumela. Pozorno me je poslušala z resnim obrazom in s vlažnimi očmi. Ker je vedela, da je za vzgojo otrok potrebno, da sta oče in mati istih misli, me je tudi ona skušala pregovoriti. Ponovila mi je to, kar mi je poprej dejal oče. Pristavila je še, da si niti ne upa očetu kaj reči o tem, ker bi ves njen trud bil brez uspeha in bi ga samo mučila po nepotrebnemu. Pozneje sem zvedel, da je govorila z očetom, ker sta nehoti prišla na ta razgovor. Oče pa ji je dejal:

»Dečko bi lahko ostal doma in bil srečen. Toda sam sili v potepuško življenje, ki mu bo prinesla nesrečo. Če Bog tako hoče, naj se zgodi njegova volja, a jaz ne bom nikdar privolil v to.«

Beg z doma in prvo potovanje po morju.

Tako je minilo leto, ne da bi se kaj spremenilo. Moji starši so še vedno vztrajali, naj bi se oprijel kakoga pametnega poklica, jaz pa sem se s trmasto vztrajnostjo oklepal svojih sanj.

Prijatelj me je povabil s seboj na morje.

Nekega dne sem odšel v Hull, brez najmanjšega namena, da bi zbežal, ampak samo na izlet. Tudi sem srečal nekoga tovariša iz otroških let, ki je odhajal v London s ladjo svojega očeta. Povabil me je s seboj na morje ter se pristavil, da me vožnja ne bo nič veljala in da bom videl mnogo zanimivih stvari. Ne da bi se bil prej posvetoval s starši in ne da bi jim bil poslal pozdrave, sem slepo šel za svojo usodo, ne da bi bil niti malo pomislil na posledice. Ali sem nameraval iti samo v London ali še dalje? Ne vem. Odpotoval sem torej brez blagoslova staršev.

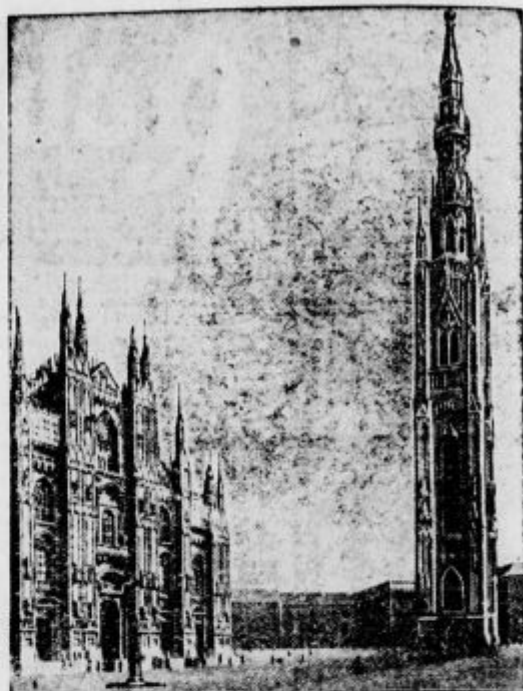
(Dolje prihodnjik.)

Genova: Pogled na San Giuliano

Po italijanskih mestih

Milano:
Načrt novega stolpa
stolnice v Milanu

Padova: Del mesta

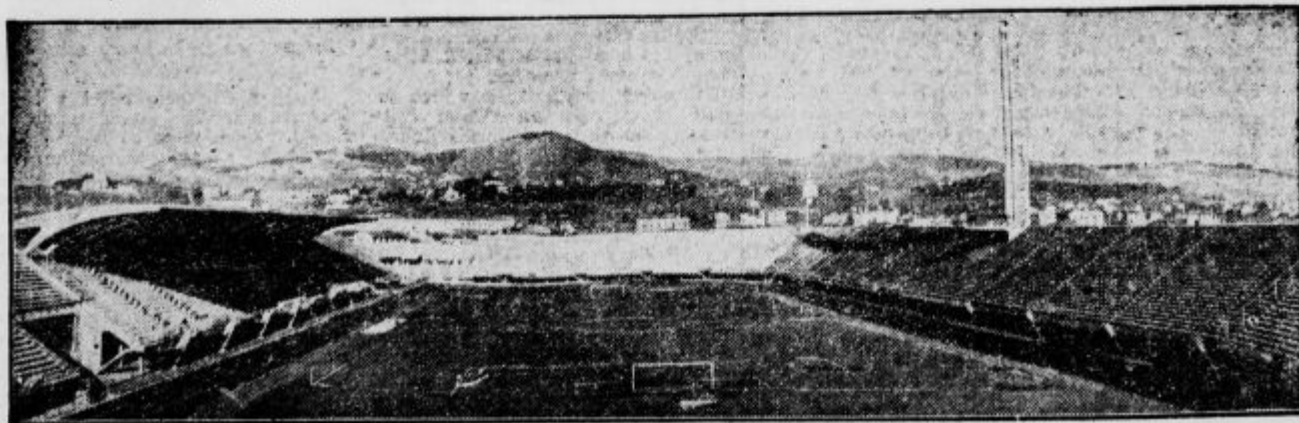
Turin: Capella reale; v njej počiva sv. Gvidon

Firenze: St. Maria del Fiore

Pisa: Viseči stolp

Firenze:
Stadion Bertini

KRALJIČEK

Ljudska novost. Podomacil France Premrl

»Bodi nam pozdravljena, o nebes Kraljica.« — »Lepa si, lepa si, roža Marija, tebe časti vsa nebeska družina.« — »Veš, o Marija, moje veselje? Veš moje želje? Ljubil bi te!« — »Do Marije, do Marije meni v prsih srce bije.« — »O Marija, naša Mati, tebe ljubi celi svet.« — »Marija, Mati ljubljena, češčen bodi ti!« Pri tem je imel uprte oči neprestano navzgor k milostni Marijini podobi... Kraljičku se je zdelo češčenje Matere božje na ta način več ko novo. Vsekakor mora biti dobrodušni Škric malo natrkan. Toda potem bi ne mogel tako pravilno in lahkotno in s takim občutjem igrati. Prav malo je morda že pogledal v kozarec, toda ne toliko, da bi mu šlo vino v glavo... In zdaj je zaigral muzikalični romar s posebnim zanosom pesem: »Marija, skoz življenje voditi srečno znaš.« Hipoma pa je prenehal in si potegnil pač desetkrat s rokavom preko oči. Nato je spet ubral strune in oglašila se je pesem: »Češčen bodi, o Kraljica, nebes in zemlje ti Gospa« in z globokim občutkom je igral odpev:

»Marija, k tebi uboge reve
mi zapuščeni pijemo;
objokani otroci Eve
v dolini solz zdihujemo.«

Spet si je obrisal oči, nato se globoko pripognil in capljaj naglo proti cerkvenim vratom. Kraljiček je hitel za njim in je zunaj zaklical:

»Mirko Mikuž! — Mirko Mikuž!

Bliskovito naglo se je poklicani okrenil in prišel nekaj korakov bliže, ne da bi spoznal mladega moža, ki je nosil na kratko pristričeno črno brado.

»Kaj si slep ali sem se jaz tako zelo spremenil, da ne poznaš več svojega starega prijatelja?« je rekel Kraljiček z nasmehom.

Nameril je korake...

»Glej ga no, Janeza!« je zaklical Škric. »Po tvojem glasu sem te pač spoznal; toda ruska brada ti je čisto spremenila obraz. Od kod pa prihajaš? Kaj delaš tukaj?« — »Isto kot ti — na božjo pot sem malo prišel... Toda kje imaš svoja tovariša, mojega očeta in botra?« — »Kakšno vprašanje pa je to? Ali prihajaš iz drugega sveta? Mar res nič ne veš?... Tvoj

oče, ljubi Lovre, je že pred dvema letoma umrl.«

»Moj Bog, umrl?« je vzkliknil Kraljiček v nenadnem strahu. »Kje pa? Kako pa?«

»V svoji hiši v Volčah, in sicer mirne smrti, pravočasno previden s poslednjimi svetimi zakramenti. Bolehal je že pol leta na jetrih, ležal pa je v postelji samo tri tedne. Nazadnje je precej trpel, pa ni nikdar nad tem tožil, ampak se je še šalil... Kdor veselo živi in blaženo umre, unese vraga pete... Hiša in premoženje je šlo po njegovi smrti na dražbo, in tu je ostalo ravno še toliko, da so se pokrili stroški ob bolezni in pogrebu.«

Kraljiček, ki se je usedel na klop pred cerkvijo, je naslonil komolce na kolena in si zakril obraz z rokami. Pol minute dolgo je molčal tudi Škric, nato je prav na lahko ubral strune na kitari:

»Tovariše sem jaz imel.«

»Tovariša sem jaz imel,
da boljšega pač ne dobiš;
pa proč od mene je odšel
tja gor v večni paradiž.«

Čez nekaj časa je vprašal Kraljiček:

»In moj boter — Janez Boltar —, ali je ta tudi umrl?«

»Ne, ne, Brbljač še živi, toda ravno dobro se mu tudi ne godi.« je odvrnil Škric; »večkrat sem mu rekel: 'Janez, izogibaj se alkoholu!' Zal da se je zmenil za mojo besedo kot za lanskega sneg in ni bil vdan čez mero samo alkoholu, ampak tudi vinu in pivu. Zdaj mora delati mož pokoro; kajti hudo ga muči protin. Roke in noge niso nič več vredne, glava tudi ne veliko, samo jezik mu še dobro teče; toda rabi ga samo še za to, da zabavlja čez občino. Dali so mu namreč užitek v ubožni hiši na Mostu.«

Daljši premolk, ki je nastal, je prekinil Škric, ko je rekel:

»Ti, Janez! Veliko žalost si mi napravil. Največjo umetnino, kar sem jih kdaj ustvaril, prekrasno slikarstvo, si s svojo hišo vred uničil. Toda kajne, da niti ni res, kar ljudje govorijo, da si sam zažgal svojo hišo?«

»Pač. Res je tako,« je odvrnil Kraljiček z zamolklim glasom. »Hiša ni imela zame nobene vrednosti več.«

»Da, da, že razumem, da, da. Torej bo vendar vse resnice, kar ljudje govorijo. Tvoja nevesta, Majda, se je bajé s teboj nekaj sprla in potem si napravil iz nevolje to gorostasno neumnost.«

Ne da bi na to kaj odgovoril, je Kraljiček naglo vprašal:

»Majda je že davno poročena, kajne?« — »Kaj šel — Ali res nič ne veš? Kaj si šele danes padel z neba? Pa kaj nisi prav ničesar več ališal?«

»Stiri leta, odkar sem zdome, nisem zvedel niti besede.«

»Od tedaj se je marsikaj zgodilo; toda poročila se Majda ni. Ravno nasprotno.«

»Nasprotno? Kaj se to pravi?«

»V samostan je šla! Sveti Bog!« je zavpil Kraljiček in skočil pokonci. Nato se je zopet usedel, postal je amrtinobled in se je močno tresel.

Po daljšem molku je ubito vprašal:

»Kako je prišla do tega, da je šla v samostan?«

»Verjetno jo je pripravila do tega bridkost... Pa to boš vendar vedel, kaj se je zgodilo ob požaru tvoje hiše?«

»Ničesar ne vem — saj sem ti že povedal.«

»Potem tudi ne veš, da je prišla dediščina Jere nača Godrnjača na dan?«

»Pač, to sem bral v časopisu.«

»Stari lisjak je bil zapustil vse misijonom.«

»Tako, tako... Toda to mi ni mar. Povej, kaj se je zgodilo pri požaru? Govori, govori!«

»Samo za las je manjkalo, da ni Majda zgorela. Menila je, da si v goreči hiši in je hotela po vsej sili noter k tebi. Ko so ji ljudje povedali, da bi bila to njena smrt, je zavpila: 'Vseeno mi je, samo Janez ne sme zgoreti, moram ga spraviti ven.' Iztrgala se je ženskam, ki so jo držale, in je skočila z groznim krikom: 'Janez, Janez!' v sredo ognja. Par hlapcev, ki so imeli usnjena pokrivala čez glavo, je planilo za njo in so jo potegnili na pol ožgano ven.«

»Moj Bog! Moj Bog!« je zastokal Kraljiček.

»Ležala je potem na smrt bolna,« je pripovedoval Škric dalje, »in parkrat so celo govorili, da je že umrla. Nazadnje je le zmaga njena krepka narava. Toda kakšna je bila — ti moj ljubi Bog! Pri pogrebu tvojega očeta sem jo zopet videl in bi je skoraj ne spoznal. Pesnik pravi: 'Odločeni so rozi kratki dnovi,' ker 'cvetje je rahlo, tež noč so ospet; a žal je še meni po njem, o dekle!«

»In potem? In potem? In potem?« je silil vanj Kraljiček.

»Potem ni več veliko povedati. Dolgo časa si Majda ni upala s svojim ožganim obrazom med ljudi in je menda zmeraj jokala. Sploh da je od požara sem ni več videti drugačne kot žalostno, pravijo ljudje. Nekateri fantalini so ji dali ime 'Kraljična,' kar ji je zelo bridko stilo.«

»Salamenski lopovile!« je zarobantil mladenič.

»V samostan je hotela iti že dolgo, toda njeni oče, pek, ji je vedno branil. Preteklo leto je pa pek umrl — edni se mi, da za pljučnico — in potem se Majda ni več dala odvrniti od samostana.«

»Kdaj je vstopila noter?«

»Kolikor vem, tam lansko jesen.«

»V kateri samostan?«

»To moraš pa koga bolj večjega vprašati... Morebiti k usmiljenim sestrám ali h karmeličankam ali k uršulinkam — kaj jaz vem.«

Kraljiček si je zopet podprl glavo z rokami in strmel dolgo časa mirno pred se. Hipoma je rekel:

»Ti, Mirko, prosil bi te za veliko uslugo. Saj ti ne bo treba storiti zastonj.«

»V samostan je hotela iti.«

»Janez, zate storim vse zastonj. Le kar povej, kaj želiš.«

»Pojdi tja gor na Gorjansko in poižvej, v katerem samostanu je Majda. Pridi potem zopet sem in mi prinesi sporočilo. Toda poročilo mora biti popolnoma gotovo.«

»To se lahko stori.«

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Iz življenja za življenje

Mrtva žaba

So dečki, ki trdijo o sebi, da ne marajo potrpeti nobene reči, in da vrnejo vsak sunek ali udarec po dvakrat ali trikrat. Naj vam s primerom iz naravoslovja dopovem, da si ni treba zavoljo tega prav nič domišljati! Ako vzame pravkar ubito žabo in se je dotakne nekje na hrbtnici, iztegne nogico, da bi se ubranila draženja. Še ako ji odrežeš glavo, se bo tako gibala. Vidite, torej niti glave ni treba za udarec, ako vas je kdo raziezil. Kakor se naše veke, čim zapreti očesu močen dražljaj, takoj povežejo in s trepalnicami zatisnejo oči, ne da bi prej vprašali glavo za svet — tako je vsako živo bitje ustvarjeno na način, da brca in se otepa, ako se čuti ogroženo. V tem je človek živali podoben in seveda nima vzroka, da bi bil na to lastnost še kaj ponosen. Kakor tudi na to ne, da rad je in pije. Razdražen človek bi si moral vsakokrat reči: Šapo ali tace vzdigniti zna tudi mrtva žaba, ako jo dražiš. Zato pač ni treba junaštva. A mi ljudje imamo drugo sposobnost, da smemo biti ponosni nanjo. Kaj bi pač to bilo? Ravno nasprotje! Ne, da na dražljaj ali izzivanje takoj odgovorimo z jezo in silo, ampak s — »premagovanjem«. Da, premagovanje samega sebe. Treba je, da se imamo tako v oblasti kakor ima voznik avtomobil, ki ga vlovi in zavre, kadar koli hoče, ali kakor jeczeč konja, ki ga brzda in vodi, kamor se mu zdi. To je prava vlada človeškega duha nad surovo naravo, da imamo v oblasti nagnone. To je važnejše kakor krotiti vse druge naravne sile. Inženir samopremagovanja je več kakor inženir za elektriko.

Potrpežljivost

Dokler smo mladi, se še moremo naučiti potrpežljivosti, in sreča je, da zato ni treba lekcij kakor za klavir, jezike ali kako ročno spretnost. Kar tako mimogrede se je moramo navaditi, tako rekoč med drugimi urami, dasi drugače ni dovoljeno baviti se poleg uka še s čemurkoli drugim. Prijatelji, kadar vam pri klavirju ali goslanju pohaaja potrpežljivost, ne pozabite, da je važnejše naučiti se potrpežljivosti kakor pa muzike; kajti muzika vam more kdaj pozneje pač osladiti kako urico in pregnati kak oblaček skrbi, a potrpežljivost je ona moč, ki vam omogoči prenašanje križev in težav v življenju kakor da ni vse skupaj nič, in sploh ne da, da da bi se vas kdaj lotila slaba volja.

Potrpežljivosti pa se morete naučiti samo z najmanjšimi začetki. Samo en primer vam navedem; drugih najdete sami vse polno. Ako se v jutro obujete, pa so vam trakovi zavozlani in zadrgnjeni, potem navadno divje vlačite in trgate, vzdihujete in kolnete, ter sežete za nožem ali pa treščite čevlji v kot. To je prva šola za tiste, ki se jim pozneje v življenju ne more nič posrečiti in ki se ne morejo znati v težkem položaju. Res je, da je zavezovanje čevljev dobro sredstvo za vajo potrpežljivosti; z njo rotimo duha potrpežljivosti, kakor vodi Aladin s svetilko mogočnega duha: »Povej mi, kako ravnati s čevlji, pa ti povem, kaj bo iz tebe!« Poskusite jermenček ali vrvice mirno in brez ježljivosti počasi razvozlati ter si rahlo zapojte: »Nič ne maraj, nič ne maraj, če te tudi čevljiček zdaj ježi ... ali pa »O, naj le bo, o naj le bo, če mora res biti tako ... In ako se vam je zadeva čez deset minut posrečila, si — čestitajte! V vas se je nabralo mnogo moči, ne tiste, ki se razprskne in razbuhne, nego silne vztrajnosti in potrpežljivosti, ki se ne utruji in nas ovenča z zmagoslavljenjem nad usodo. Ali ako ne morete spraviti ovratnika na gumb, ali pa vam pri pisanju leže koder na pero, ali noče iti nit v šivanko, ali če vas trušč in hrup tako draži, da bi skočili skozi okno ali pa vsaj iz kože, ker vam je že vsega — preveč. Ne, ne. Ne skočite nikamor, lepo obsedite, in si predstavite, da je to sonata potrpežljivosti! Bo že, bo že. To so malenkosti, a ni drugega načina, da bi uklonili dragoceno silo svojim namenom.

ČUDA božje narave

Zvižaje naših orhidej

Kdo še ni slišal o svetovnoznanih, bajno krasnih, pa tudi čudovito dragih in dragocenih cvetkah — orhidejah. Njih domovina so tropski pragozdi, kjer so se v boju za obstanek naselile v krošnjah stoletnih drevesnih velikanov, kjer zacvetlo s svojimi čudovitimi cvetovi v prekrasnih barvah. Prav zaradi svoje eksotičnosti, tako oblike kot barve cvetov, so toliko zaželeno, toliko iskane, gojene in tako drage. Kajti cvetov tropskih orhidej, ki so poleg svoje lepote tudi izredno nežni, ne hodijo nabirati kar v pragozdi, temveč preneso njih gomolje v vele mestne vrtnarije, ki se bavijo izključno le z gojenjem orhidej. Največje družbe za gojenje orhidej so v Londonu, Bruslju in Gentu. Vzgojajo jih v posebnih rastlinjakih, kjer umetno vzdržujejo primerno toploto in zračno vlago ter jim sploh na vse mogoče načine skušajo priprati podnebje in vse ugodnosti njihove prave domovine.

Ko nato rastlina po 5 do 12 letih najskrbnejšega gojenja, odkar so vadili gomolj, razvije cvet, se ne bomo budi, če se cena tega cveta giblje nad tisoči lir. Redkejša orhideje veljajo nekako od 80.000 do 100.000 lir.

Pa pustimo bajno kraljestvo teh praviljnih cvetk in ogledno si rajši njihove najbližje sorodnice, ki rastejo po naših travnikih — kukavice. Res so te v primeri s svojimi visokorodnimi sorodnicami kaj skromne cvetke, vendar nikakor ne zaslužijo, da jih prezremo in gremo brezbržno mimo njih. Mnogo lepot skrivajo drobni skromni cveti teh preprostih travniških rož in razvesele oko ljubitelja narave, ki se z ljubeznijo skloni do njih. Njih cvetovi so sicer majhni pa zato nič manj zanimivi.

Naše kukavice so vse izrazite žužkovetke, to se pravi, da more le žuželka zadostiti njihovemu ljubezenskemu klicu in oprati cvet. V ta najvažnejši dogodek in edini cilj — ohranitev rodu — je vse usmerjeno. Čebolci iz kukavičje oostroge zadisi med in sede na široki listič pred cvetno odprtino ter začne z ritikom siliti vanj. Pri tem zadene z glavo na lepilji ploščici polodnih zrnc, ki visita na vsaki strani s prašnikov. Ploščici se, ko je pelod zrel, primeta čebelne glave, nakaar lahko žuželka posrka med ter potovorjenac z dvema rožičkoma poleti na drug cvet, kjer se vsa zadeva ponovi le s to izpremembo, da obvisita zdaj obe polodni zrnci na brazdi, ki sedi eredi odprtine v oostrogu in cvetka, zadovoljna z gostom, ki je opravil tako važno življenjsko nalogo, čebelico, bogato pogostit z medom.

Pri nas raste mnogo vrst kukavice različnih barv in oblik. Zanimive so zlasti one, katerih cveti sličejo muham, pajkom ali čebelam, tako da se, ko greš mimo, prav lahko zmotiš in zamenjaš cvet z žuželko. Čemu služi spet ta prevara? Edinemu smotru, da privabi žuželke, ki za plačilo sladkega nektarja izpolnijo ljubezensko hrepenenje cvetke. Mnogo kukavice se ponašajo tudi z omamnim vonjem, ki že od daleč vabi v avate.

Naša najlepša in tudi največja kukavica pa je lepi čevljiček ali ceptec, ki raste po gorskih gozdovih in cvete v maju. Cvetovi so po 5 cm veliki in temno rdeči, v sredi pa nosijo zlatorumen čevljiček iz katerega omamno dehti. Ni čudno, da ga tudi zaradi prijetnega vonja tako radi poiščemo. Pa tudi žuželke lepo in gostoljubno cvetko kaj kmalu izlede in pridejo k njej v svate. Lepi čevljiček pa si s sladkosnednimi obiskovalci privošči nekoliko šale, ki prav za prav ni šala, temveč dobro premišljen načrt, po katerem morajo tudi tatinski čmrlji in vsi ostali obiskovalci plačati cvetici svoj davek za sladko gostijo.

Zlati in vabljivi čevljiček je prava past za žejne žuželke. Kakor hitro sede nanjo čebelica, ji po gladkih stenah spodrane in pade v čevljiček. Stene so gladke in nazaj zapognjene, da žuželki nikakor ne uspe po tej poti priti iz ječe. Le ena pot drži iz ujetništva in to je ožek izhod ob prašnikih in pestiču. Prestrašena jetnica zapazi končno ozko rešilno stezico sredi dna, posejano z drobnimi dlačicami, po katerih se kar zložno pride prav do vrha, kjer je izhod. Ko se žuželka preriva skozenj, namaheta prašnika čebelo z lepljivim cvetnim prahom po baržunastem kožuščku. Sladki nektar po-

polnoma potolaži jetnico, ki pozabi na prestano nezgodo in poleti na drug cvet, kjer se ji zgodi podobna nesreča. Ko leze skozi tesni izhod, obrne cvetni prah s telesa ob pestič in tako izpolni važno nalogo.

Iz tega lahko spoznamo, da tudi naše domače orhideje niso tako nezanimive in da vsebuje njih skrito življenje nešteto lepote in drobnih doživetij, ki razveseljujejo onega, ki jih zna opazovati in mu pripoveduje o čudoviti večni lepi naravi, ki tako zgornjo pripoveduje slehernemu o neskončni močrosti, dobroti in lepoti Njega, ki jo je ustvaril.

»QUO VADIS«

ROMAN V SLIKAH

bomo po pošti poslali samo tistim naročnikom, ki so naročnino plačali vnaprej. Poslužite se za to položnic, ki smo jih poslali ali pa jih dobite pri zastopnikih naših listov. Pohitite, ker je na razpolago le omejeno število knjig!

Naročila sprejema uredništvo »Slovenskega doma«, Ljubljana, Ljudska tiskarna.

Loščilo proti ognju

Iz Stockholma pišejo, da je švedski inženir Mills Roxendorf iznašel neko posebno loščilo, ki ima to lastnost, da povsem zavaruje lesene predmete pred ognjem. Vsaka lesena stvar, če je namazana s tem novim Roxendorfovim loščilom, je povsem varna pred ognjem in je tudi zažgalna bramba ne more užgati. Poročilo iz Stockholma pripomni na korcu, da tudi običajnim predmetom, ki so namazani s takšnim loščilom, ogenj ne more do živega.

Usnjene hlače samo za domačine

Po »Slovenca« posnemamo: Namesto navadnih hlač nosijo prebivalci alpskih in obdonavskih pokrajin, južne Bavarske in Sudetov usnjene hlače. Da bi preprečili nakup usnjenih hlač od strani mestnega prebivalstva, s čimer bi jih odtegnili podeželskemu prebivalstvu, so bili poljedelsko-gospodarski uradi na Dunaju, v Monakovem in v Reichenbergu pooblaščen uvesti nakaznice za nakup usnjenih hlač. Pri nakupu odrežejo 21 točk pri odraslih in 14 točk pri mladini.

Kako preizkušajo krompir?

V neki poljedelski preizkuševalnici v New Hampshiru so odkrili način, da spoznaš dober krompir od slabega. Že davno prej je bilo znano, da so dobre vrste krompirja trdne in razmeroma težke. Namesto »razmeroma težke« bi lahko rekli tudi »krompir z visoko specifično težo«. Potem je stvar preprosta: pripraviš si več različnih raztopin soli in daš vanje krompir, ki ga hočeš preizkusiti. Opazila boš, da so slabe vrste tako lahke, da plavajo celo še v najbolj redki slanici, dobre vrste pa so nasprotno tako težke, da se potopijo tudi v najbolj gosti slanici.

Prvi bankovec

Leta 1684. v Kanadi niso imeli dovolj kovane denarja, da bi plačali tam nahajajoče se vojake francoskega kralja, kakšnih 400 mož. Tedaj si je uprava tedanje Nove Francije izmislila, da bi dala v promet na igralne karte napisane zadolžnice. Te je bilo treba jemati namesto kovane denarja. Tako je de Meules, vodja uprave, ustvaril prvotno obliko bankovcev in njegov osebni podpis na njih je dajal jamstvo za njihovo vrednost.

SPORTNIK TOMAŽ PRIPOVEDUJE

o telovadnih prvakih

Dvajset let bo že od tega, odkar poznam telovadce naše slavne vrste. Pa saj jih poznate tudi vi, dragi bralci, ki ste obiskovali srenjske, okrožne pa zvezne prireditve in razne tabore širom slovenske zemlje. Prav gotovo se še spominjate onih lepih dni, ko vam je zapiralo sapo, ko ste gledali tvegane odskoke s krogov, pa veletoče na drogovi, ki so se sibil pod jekleno močjo fantov naše brnske, strassburške, rimske, praške in nazadnje lieške telovadne vrste. V duhu še slišim, kako veselo ste ploskali, ko ste zagledali na telovadnih prireditvah vrsto klenih fantov v dolgih modrih hlačah in belih majicah, ko je samozavestno korakala ob zvokih godbe zdaj k drugo, k bradji ali krogom.

Kje so zdaj ti fantje in kaj delajo?

Ko sem jih zadnjič obiskal, sem jih bil od srca vesel. Prepričal sem se, da niso le prazne besede o telovadski tovaršiji. Se vedno so prijatelji in še vedno so ostali zvesti svojemu najljubšemu razvedrilu, vrhunski telovadbi na orodju. V ostalem, nič čudnega: kar si vžljublil v otroških in fantovskih letih, to rad delaš tudi pozneje. Tovaršija ostane, prava tovaršija drži! Kakor držijo planinci, ki hodijo ob nedeljah po Rožniku in Šišenskem hribu, kakor držijo plavalne in nogometne družine, tako se tudi naši stari telovadci tu pa tam snidejo in se lotijo svojih korajžnih vaj na orodju.

Dejal sem stari telovadci. Drži, pa tudi ne. Po letih se nekateri že približujejo srečanju z Abrahamom, ampak ko jih gledaš, se ti zdi, da vidiš pred seboj še vedno čilo tekmovalno vrsto. Ivo je še vedno mojster v raznožkah iz veletočev. Joško jih obrača, da je veselje. Variček se spušta s krogov kakor da bi skakal v vodo, Ivo pa se suče na bradji, kakor da bi se pravkar pripravljaj na mednarodne tekme. In tu je še vrsta mladih, ki sahajo o bodočih olimpijadih.

Kakor rečeno, sahajo se o priložnostih, podobno, kakor gre ta družina rada na čašo vina, ona v kopališče, tretja na sprehod. Ampak, ko so skupaj, tedaj odločijo za uro ali dve vse križe in težave ter se lotijo z vno svojega športa na orodju. Priznati moram, da jih nisem mogel opazovati kot gledalec. Kmalu sem odločil suknič in čevlje in potem mi je nekdo še posodil telovadne hlačke. Zbral sem moči ter se pognal na kroge. In je slo. Skoraj bi rekel, da nič težje kot nekaj, zakaj vitkejša linija, ki je dandanes v modi, pride orodnemu telovadcu, ki ima rad lažjega »brata osla«, popolnoma prav.

Zanimivo je ugotoviti, da orodni telovadec skoraj prav nobene vaje ne pozabi. Čeravno ni bil vrsto let na drugo ali na bradji, mu ostane v mislih in živih občutkih za premete in obrate, katerih se je učil leta in leta. Tu pa tam sicer zgubi zaupanje v svoje moči, toda v taki družini se oklevanje kaj kmalu razblini. Dasi ti je postala obleka ohlapna in ni v mislih več one mladostne nabrekliosti, vendar je lahko človek še pri svojih 40 letih prav tako spret kot je bil nekoč. Ta ali oni je že dobil plešo, skoraj vsi so postali lažji, na orodju pa se še vedno vedejo, kakor da bi gledal tekmovalno vrsto, ki se je vrnila z lovorjevim vencem z mednarodnih tekem.

Pri zadnjem obisku naših telovadnih prvakov sem se seznanil tudi z onimi, ki bodo nekoč zamenjali stare. Korina najbrž poznate; veselje ga je gledati na bradji, ko se vrti, kakor da bi bil brez teže. Omeniti pa moram tudi Marijano, ki telovadi z lopato, kakršna je dana le redkim nadarjenecem. Kadar se poloteva fantov utrujenost, se oglasi ta ali oni s predlogom, da bi poskusili še to ali ono težko vajo za stavo. V ostalem pa skrbi za smeh in kratek čas vedno vedri Vičan Ivo. Onega dne je dejal, da mora pobiteti, ker se mu oglaš domotožje v želodcu.

»Kaj bo za večerjo, Ivo?« ga je nekdo vprašal.

»Prepih, pa solata in kava!« (Ivo je kajpada povedal po domače: Durhucg, kofe in solata.) Ko se nam je zdel jedilni list preveč nenavaden, je pojasnil, da misli na makarone, ki so votli. Potem se je spet pognal na drog, se vrtel, da je škripalo,

NAŠI VELIKI MOŽJE

Metzinger Janez Valentijn

Med našimi starejšimi slikarji moramo omeniti še Janeza Valentina Metzingerja (Mencingerja), doma iz Saint-Avoida ob Moselli v Loreni. Po rodu torej ni bil domačin, je pa deloval skoraj vse življenje v Ljubljani, zato ga lahko štejemo za našega umetnika. Rodil se je 1609, v Ljubljano pa je prišel 1727, kjer je, še ne trideset let star, začel slikarsko obrt. Izšolal se je nedvomno v znameniti beneški slikarski šoli, kar dokazujejo njegova umetniška slikarska deln. Da je prišel prav v Ljubljano, je razumljivo iz tega, ker je okoli 1700 v Ljubljani izredno oživila slikarska delavnost, pa je v mestu samem primanjkovalo domačih moči, zato so tuji umetniki kaj radi prihajali k nam. Njegovo najstarejše umetniško delo pri nas je iz l. 1739, in sicer v brežickem frančiškanskem samostanu, potem pa je sledilo nekaj sto podob, ki so vse izšle iz njegove slikarske delavnice. Umril je ta slikarski mojster v Ljubljani l. 1759.

Metzingerjevo ime je združeno za zmerom s tistim slikarjem, ki ga štejemo za najplodovitejšega v vsej slikarski umetnosti v naši zgodovini. Seveda vse podobne, ki jih prištevajo njemu, niso zmerom v resnici izdelek njegovega čopiča, marveč le njegove delavnice v Ljubljani, torej pogosto skupno delo velikega mojstra in njegovih pomočnikov.

Po izbiri enovi je Janez Metzinger — kot skoraj vsi njegovi sodobniki in nasledniki — cerkveni slikar, le malo je izšlo izpod njegovega čopiča tudi portretov. Po slogu pa spadajo njegova dela k poznemu baroku. Učil se je pri velikih mojstrih baroka Carracciu, Rubensu in Murillu, toda njegova dela niso samo baročna, marveč so mešana z njegovimi lastnimi domisleki, zlasti z barvito sočnostjo, ki je najzanimivejša novost v slikarstvu ob koncu 18. stoletja. Ko se je pojavil na Slovenskem, je bil že dovršen mojster in se posele bistveno ni več izpreminjal in izpopolnjeval.

Doba n njegovega slikarstva bi lahko razdelili na tri obdobja: prva doba bi bila nekako doba tridesetih let 18. stoletja, druga naslednje desetletje, tretja pa desetletje pred njegovo smrtjo. V prvi dobi se njegove podobne odlikujejo po svetlih barvah in idealiziranih figurah ter po zelo ostrih naprotih med oveličenimi in ocenjenimi deli na podobi. V drugem obdobju se je mojstova barva zatemnila, pa tudi obogatila tako, da je posele slikal z zelo toplimi, sočnimi modrimi, rdečimi in rumenimi barvami. V obrazih se prikazuje večja življenjska resničnost, prehodi od svetlobe do sence pa se rahleje izravnavajo. V zadnjem obdobju pa se Metzingerjeve barve še bolj umirijo, namesto čistih barv začne prevladovati mešana barva, graditi začne svobodnejše, še bolj pa začne poudarjati čustveno vsebino podobne.

Med znamenitimi njegovimi podobami bi omenili nekaj najpomembnejših: izza l. 1729. dela za frančiškanske cerkev v Brezicah, potem za frančiškanske cerkev v Novem mestu, 1731 in 1732 za cerkev na Zalah v Kamniku, 1733 za frančiškanske cerkev v Kamniku in za kapiteljsko cerkev v Novem mestu, 1743 za cerkev sv. Petra v Ljubljani, dalje za urušilneke cerkev v Ljubljani, za Bizovik, Štepanjo vas in Tomačevo, za cerkev v Polhovem gradu, 1738 za cerkev v Smartnem v Tuhinju, 1739 do 1744 za kamniško župno cerkev, dalje za Šent Rupert na Dolenjskem, za ljubljanske avgustince, za sv. Urha na Dolenjskem, Marijino rojstvo v Narodni galeriji, za cerkev sv. Primoža nad Kamni-

kom, za cerkev celjskih frančiškanov, za cerkev na Rožniku pri Ljubljani, v Sostrem, v Šent Jerneju in v Gornjem gradu itd.

Med posameznimi znamenitimi podobami bi omenili podobo sv. Florijana v Narodni galeriji, sv. Janeza Nepomuka v ljubljanski župni cerkvi sv. Petra, Marijino rojstvo, slike iz življenja sv. Frančiška Saleskega, slikanje prižnic po naših cerkvah, portreti baronov Saigerfeldov, slike v škofovem gradu v Gorici, sv. Uršula in še nešteto podob po naših cerkvah in pri zasebnikih.

Po svoji umetniški vrednosti je Metzinger daleč presegal navadno krajevno mojstvo, zato je tudi lahko razumljivo, da je njegovo delo segalo skoraj v vse kraje na Slovenskem in da se je raztezalo celo onstran slovenskega ozemlja daleč po svetu. Metzinger je v zvezi nam že znanega umetnika Ilovška uveljavil začetek našega slovenskega slikarstva, naše domače izročilo, ki se v poznejših letih ni nikoli več pretrgalo, marveč vztrajno nadaljevalo do najnovejših časov. Dasi ne moremo zaradi pomanjkanja virov dokazati nobenega njegovih pomembnih vplivov in pomočnikov, je vendar popolnoma gotovo, da je njegova delavnica slikarstva obstajala, saj se na nekaterih njegovih podobah prav lepo da dokazati, da ni vse le njegovo delo, marveč delo kakega njegovega nadarjenega učenca. V zgodovini slovenskega slikarstva pomeni Metzingerjevo ime z Ilovškom začetek naše podobarske umetnosti.

Je raznih krajev

Dobrova pri Ljubljani. Častilce dobrovske Matere Božje in prijatelje te Marijine božje poti obveščamo, da bo služba božja ob nedeljah in praznikih med šmarnimi mašami takole urejena: ob 6 tih maša z obhajilom, nato pridiga in maša s petjem. Ob 8 tih maša, ob 10 pridiga in maša s petjem. Popoldne ob pol 4 krščanski nauk, oziroma pridiga in pete litanije Matere Božje. Vsa, ki obišče romarsko cerkev na Dobrovi med šmarnimi mašami, to je od praznika Marijinega Vnebovzetja do nedelje po Malem šmarnu, prejme enkrat popolni odpustek, če prejme vs. zakramente in molji nekaj v papežev namen. Od nekdanj so prihajali sem Slovenci v težkih časih z velikim zaupanjem v Marijo. Obiščimo dobrovsko Mater Božjo tudi sedaj.

V Španiji je vina na pretek

V Španiji pričakujejo dobro vinsko letino in so zato nastale težkoče v oddaji pridelka. Odjem se je silno skrčil, ker je oblast določila najvišjo ceno na štiri pezete. Skladišča so prenapolnjena, izvoz v Švico znaša komaj 400.000 litrov in bo zato brezpogojno potrebno, da bodo vino izvažali tudi v druge države.

Zakaj zbirajo stare čevlje

Nemško prebivalstvo je oblast pozvala k zbiranju ponošenih čevljev. Nemški listi poročajo, da se dajo stari čevlji izkoristiti na razne načine. V posebnih velikih obratih bodo izločili najprej čevlje, ki se dajo po izvršenem popravilu še uporabljati. Ostale čevlje hočejo razdreti. Po odstranitvi morebitnih delov iz gumija, bodo najprej odstranili gorje in tkaniške dele, ki pridejo med stare tkanine. Boljši še komade usnja bodo uporabili za popravila, iz slabih delov pa bodo pridobivali čevljarski klej. Dolgotrajni poskusi razdiranja starih čevljev so pokazali, da se n. pr. lahko iz 100 kg usnjenih odpadkov boksa pridobi 50 do 60 kg čevljarskega kleja. Prav tako bodo iz razdirnih podplatov še porabne dele odstranili, iz ostanke pa bodo pridobili klej za tehnične namene. Kar bo še od ponošenih čevljev ostalo, bodo zmleli za umetno gnojilo, ki bo vsebovalo 6 odstotkov fosforja.

PRAVNI NASVETI

Nepošten varuh. M. D. Pri varuhu ste živeli in delali od 14. do 19. leta. Moral bi vas dati kaj izučiti, pa vas ni, ampak vas je uporabil za vsa domača dela namesto deklet. Ko ste od njega odšli, je objubil, da vam bo plačal za delo, ko boste polnoletni. Takrat ste ga res opomnili na plačilo, pa se je izgovarjal, da sedaj ne more, da nima denarja. Sedaj pa trdi, da ni dolžan plačati, ker je preteklo več kot tri leta, odkar ste odšli. — Svetujemo vam, da si preskrbite ubožno spravevalo in da tožite nepoštenega varuha za vse, v kolikor je z vašim delom tekom pet let obogatel in upamo, da boste s tožbo uspeli. Terjatie iz službenega razmerja zastarajo v treh letih, vi pa niste z varuhom imeli službene pogodbe! Vaše delo pa je le šlo v korist varuha, on se je z njim obogatil in zato vam je vrednost take obogatitve dolžan vrniti tudi še tekom 30 let. Poleg tega pa je varuh med tem priznal vaš zahtevek in je s tem zastaranje prekinjeno.

Kdo opravi zapuščinsko razpravo? G. F. Obnavljanje zapuščinskih razprav spada v delokrog notarijev. Le iz važnih razlogov sodišče lahko sklone, da samo izvede zapuščinsko razpravo. Navadno sodišča sama opravijo zapuščinsko razpravo, če so dediči mladoletni. Vendar to ni potrebno. Zato tudi vi ne morete prisiliti sodišča, da v vašem primeru samo opravi zap. razpravo.

Užitek stanovanja in davek. K. L. Davek od zgradbe plačuje oni, ki zgradbo uporablja kot svojo (posestnik, imetnik). Če pa gre za užitek, plačuje davek uživalec. Ker imate dosmrtno pravico do užitka hiše, morate tudi plačevati zgradbino.

Zasipavanje sosedovega zemljišča. G. R. Sosed zasipa svoje dvorišče za vašim poslopjem, tako da postaja zid vedno bolj vlažen. Sosedu ste že opomnili, naj preneha z nasipanjem, pa ne odneha. Kaj storiti? — Spor je zasebno-pravnega značaja in spada pred sodišče. Seveda se ne more reči, kakšen bi bil izid pravde. Svoje dvorišče bo pač smel sosed nasipati, vi morate pa sami poskrbeti, da se bo voda pod vašim kapom otekala odnošno da bo vaš zid proti vlagi zavarovan.

Spor zaradi dediščine. C. L. Trije dediči ste imeli skupnega odvjetnika v neki zapuščinski zadevi, ki se je končala tako, da je eden dobil pet sedmin, ostala dva pa po eno sedmino onega dela zapuščine, ki je bila tej skupini priznana. Sodišče je na odvjetnikov predlog stroške odvjetnika odmerilo. Med dediči je spor, ali mora vsak plačati po eno tretjino ali pa se morajo stroški sorazmerno razdeliti med dediči po višini prisojene dediščine. — Napram odvjetniku jamčite vsi dediči nerazdelno za vse stroške. Za medsebojno razdelitev stroškov pa velja predvsem dogovor, ki ste ga imeli, preden ste zadevo izročili odvjetniku. Če takega izrecnega dogovora ni bilo, potem velja po našem mnenju molčeč sporazum, da bo pač vsak svojo merico prispeval za stroške.

Ločena brez sodne ločitve. P. R. Če vam dejansko ločeno živeti dob plačuje preživnino, boste po njegovi smrti dobili pokojnino, ki vam po zakonu gre. Ravno tako imate sedaj, dokler mož živi in tudi potem kot vdova, pravico do zdravljenja v bolnišnici.

Ureditev meje. Z. R. Pred 45 leti je vaš prednik sporazumno s sosedom postavil mejnike in se je ta meja ves čas spoštovala. Sedaj ste ugotovili, da mejniki ne kažejo meje, kakor je zarisana v mapi, tako da uživa sosed stvari vse ta leta precej takega sveta, ki pripada po mapi vam in za kateri svet plačujete vi davke. Vprašate, če se da meja popraviti v vašo korist. — Ne. Meja je jasno označena, zato ni sporna in ne morete z uspehom predlagati novo zamejščenje. Svet, ki ga je preko 30 let nemoteno sosed užival, je sosed s tem priposestval in vsak čas lahko od vas zahteva, da njemu priznate lastnino do tega sveta. Najcenejše boste nesoglasje med mapo in dejansko mejo uredili s tem, da pri občini pravčasno prijavite ureditev mapne meje po uradnem zemljemercu, ki bo dejansko mejo zarisal v katastrsko mapo in boste v bodoče plačevali davek le od tega sveta.

Naše domače živali v slovenskih pregovorih

1. Konj.

Noben konj ni tako hud, da bi se mu ne dela brzda.

Od gospodarjevih oči se konj redi.

Od fivale pogine konj v hlevu.

Oves izpodbada konja.

Pameten človek zmirom ve, zakaj konju obrzda gobec.

Pijanecv konj ve dobro za gostilne.

Po malem konju trava raste.

Podarjenemu konju se ne gleda na zobe.

Priveži konja, kakor ti ukažem; ako ga poje volk, kaj tebi mar!

Prizanašanje se konja uje!

S konja se je nasedel na kozo.

Sem malokdaj dobre volje, ko konj dobre misli.

Slamnat konj (ki se hrani s slamo), pa voden mož (ki vodo pije), sta zanič.

Srebrno sedlo še ne naredi dobrega konja.

Starega konja ne naučiš jahati.

Starega konja uči, ali ga pa v jarek luči.

Še konj se spotika štirinog.

Tako malo ga porajta kakor za belega konja.

Tako ti privoščim kakor črnemu konju belo liso.

Tudi najboljši konj se včasih spotakne.

Velika hvala slabše konje jaha.

Vsak cigan svojega konja hvali.

Za konjem naj gre še uzda.

Zmirom je na potu, kakor sv. Jurij na konju.

Zejen konj ne izbira vode.

2. Krava in tele.

Če je šla krava, naj gre še tele.

Če krava veliko veka, ima malo mleka.

Če ne bežlja mlada krava, bežlja pa stara.

Če žena kravo molze, teče mleko tudi iz rogov.

Da dojde na jakost, bi tudi krave zajce lovile.

Eden dobi kravo, drugi pa še repa ne.

Ima dolg jezik ko krava rep.

Išče kravico, preden ima štalico.

Gorje temu, ki z otroci dela in s teleti orje!

Je dal Bog kravico, da tudi travico.

Kadar se daje kravam bele krme (pozimi), imajo malo mleka.

Kdaj so šle še jasli h kravam!

Kdor bo kravo vračal, ta bo davek plačal.

Kdor ima sedem debelih krav, utegne dobiti še sedem mršavih.

Kdor noče delati, mora krasti, ali pa krave pasti.

Kdor prvi kosi, eno kravo več drži.

Kdor zna, ta zna, je rekel tisti, ki je kravo s svedrom drl.

Kjer je krava, naj bo še tele.

Kjer krave teletijo, kobile žrebetijo in žene mrjo, tam gospodarstvo dobro napreduje.

Ko je krava iz hleva, se zastoj zapirajo vrata.

Kočarjeve krave pa mlinarjevega praseta se ognil.

Krava črna — mleko belo.

Krava doji (molze) na gobec.

Krava je pol življenja pri hiši.

Krava vleče, kam boji; ženska govori, kar boji.

Kravo lovi za roge, ne za rep.

Kravo mu podariš, pa že po teletu grabi.

Kravo s teletom kupiti.

Majhna krava, pa dobro molze.

Moja krava, moje tele.

Lažje je lačno tele potegniti izpod krave, kakor pa pijanca izza mize.

Najprej štalico, potem kravico!

Nima ne krave, ne prasca.

O ajdovi seji ima dela krava in trava.

Od zločestega (hudobnega) človeka — tudi krava brez mleka.

O sv. Martinu — visi krava na klinu (včasih, ko še ni bilo mesnic, so ljudje sami klali doma, kadar so imeli kako praznovanje, n. pr. poroko, kakor so bile poroke takrat navadno o sv. Martinu).

Okolu zlatega teleta svet na sapo pleše.

On se mu toliko smili kakor mesarju tele.

Od jalove krave ne pričakuj ne teleta, ne mleka!

Otepa z jezikom kakor krava z repom.

Plešeta kakor lisasta krava in brezasti vol.

Ponoči je vsaka krava črna (mavra).

Pri praznih jasliah muka tudi najboljša krava.

Pride mesec okoli, pa ima krava tele (pravijo o tistih, ki dobivajo mesečno plačo).

Prišla je pepelnica, ostala sem telica.

Saj še ne vozimo s kravami.

Tako je mrzlo, da bi tele v kravi zmrazilo.

Tako sem dobre volje, da bi dal uš za kravo.

Težko njemu, ki z babami gospodari in s kravami vozi.

To je tam, kjer krave skozi okno gledajo.

Toliko razume ko krava na boben.

Več je telečjih kož naprodaj ko kravjih.

Večja slava — kakor krava.

Vsaka krava po svojem teletu veka.

Vsako tele ima svoje veselje.

Vse krave bi se mu smejale.

Za tele se pravdajo, pa kravo zapravdajo.

Zadnja krava ne gre rada iz hleva.

Dragocena znamka

O zbiralcih znamk ste gotovo že marsikaj slišali. V strast jim je prešlo, da zbirajo najrazličnejše znamke in so tem srečnejši, čim popolnejša je njihova zbirka. Obstajajo pravcate borze za znamke, da o trgovinah ne govorimo. Seveda imajo tudi svoje cene za rabljene znamke. Čim redkejša je znamka, tem višja je njena vrednost. Nedavno so v mestu Kemmone odkrili znamko, ki je pač najdražja na svetu. Je iz leta 1856., rdeče barve ter je bila izdana v angleški Guayani. Ker je edina na svetu, je njena podrobna zgodovina malo znana. Za to znamko ponuja neka ameriška milijonarka celih 37.000 dolarjev, kar je vsekakor že lep denar.

Križanka št. 12

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10				11				
12					13			
14	15					16		
17				18	19			
20			21		22			
23				24			25	26
27	28	29		30				
31					32	33		
34					35			
36								

Vodoravno: 1. in 36. knjiga iz založbe Družbe sv. Mohorja, 10. razdobje, 11. vino, 12. leposlovna oblika, 13. žensko ime, 14. del noge, 16. zmakez, 17. starogrška pokrajina, 19. mesto v Italiji, 20. domačin, 22. alkohol, 23. starogrški baje, slovni letalec, 24. hud grom, 27. vrag, 30. zemljišče (tujka), 31. posoda, 32. hrib, 34. sveta podoba, 35. povesmo slame, 36. glej 1. vodoravno.

Navpično: 1. umetnik, 2. oblika vode, 3. žensko ime, 4. žuželka, 5. plin, 6. starorimski cesar, 7. ptič, 8. cerkvena dišava, 9. matematični izraz, 15. suha zemlja, 18. dejanje (tujka), 21. evropsko gorovje, 22. ameriška država, 23. del reke, 25. konj, 26. kraj v Šelški dolini, 28. kraj pri Trbovljah, 29. del glave, 30. snov, 33. žensko ime.